

Dr Sławomir Drelich
I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Kasprowicza
ul. 3 Maja 11/13, 88-100 Inowrocław

„DZIECI SĄ SKRZYDŁAMI CZŁOWIEKA”
Cykl zajęć edukacyjnych o prawach dziecka
i ich realizacji w praktyce
dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Inowrocław 2012

„DZIECI SĄ SKRZYDŁAMI CZŁOWIEKA”

Cykl zajęć edukacyjnych o prawach dziecka i ich realizacji w praktyce

Ogólna charakterystyka zajęć

Znane przysłowie arabskie mówi, że „dzieci są skrzydłami człowieka”. Przysłowie to doskonale wprowadza w refleksję na temat praw dziecka, ich praktycznej realizacji oraz pozycji prawnej i społecznej dzieci w różnych krajach współczesnego świata. Ponieważ 16 września 2011 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął decyzję o ogłoszeniu roku 2012 Rokiem Janusza Korczaka, toteż w roku tym – ze względu na spuściznę Korczaka w tym zakresie – w szczególny sposób należy zwrócić uwagę na problematykę związaną z prawami dziecka oraz ich realizacją w praktyce. Niniejszy cykl zajęć edukacyjnych temu właśnie służy i tę funkcję ma spełniać. Przeznaczony jest on do realizacji w szkołach ponadgimnazjalnych.

Cele – charakterystyka ogólna

- I. Upowszechnienie wiedzy o prawach dziecka i ich historii
Uczeń zna historię praw dziecka; charakteryzuje sytuację dzieci w różnych epokach historycznych; wymienia dokumenty oraz inicjatywy, których celem jest chronienie praw dziecka; analizuje działalność Janusza Korczaka w zakresie praw dziecka; wskazuje przyczyny uchwalenia odpowiednich dokumentów chroniących prawa dziecka; rozumie potrzebę upowszechniania praw dziecka we współczesnym świecie.
- II. Uwrażliwienie na przejawy łamania praw dziecka
Uczeń wymienia przykłady łamania praw dziecka w różnych częściach współczesnego świata; wymienia instytucje odpowiedzialne za ochronę praw dziecka; wskazuje potencjalne sposoby radzenia sobie z takimi naruszeniami; przywołuje konkretne przepisy prawne i dokumenty, których można użyć w celu ochrony praw dzieci; dostrzega potrzebę istnienia odpowiednich instytucji zajmujących się ochroną praw dziecka.
- III. Aktywizacja działań mających na celu ochronę praw dziecka
Uczeń wskazuje propozycje bądź podejmuje konkretne działania na rzecz ochrony praw dziecka lub ich upowszechnienia; angażuje się w konkretne inicjatywy w swojej społeczności lokalnej bądź szkolnej.

Treści kształcenia – charakterystyka szczegółowa

1. Dzieci w historii

Uczeń:

- charakteryzuje sytuację dzieci w różnych epokach i kręgach kulturowych,
- wymienia władców, którzy przejęli władzę jako dzieci: Pepi II, Edward III, Jadwiga, Władysław Warneńczyk, Zygmunt August, Ludwik XIV,
- dostrzega rozwój praw dziecka wraz z rozkwitem doktryny praw człowieka,
- wskazuje ważność problematyki związanej z ochroną praw człowieka.

2. Historia praw dziecka

Uczeń:

- wymienia najważniejsze dokumenty w zakresie praw dziecka i podaje roczne daty ich przyjęcia: *Deklaracja Genewska (1924)*, *Deklaracja Praw Dziecka (1959)*, *Konwencja o ochronie praw dziecka (1989)*,
- wymienia instytucje zajmujące się ochroną praw dziecka: Komitet Praw Dziecka (KPD), Rzecznik Praw Dziecka (RPD), Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF),
- podaje datę obchodzenia dnia dziecka w Polsce i krajach słowiańskich (1 czerwca) oraz Powszechnego Dnia Dziecka na świecie (20 listopada),
- przedstawia argumenty za regulacjami chroniącymi prawa dziecka oraz wskazuje wartość takich regulacji.

3. Prawa dziecka

Uczeń:

- zna datę uchwalenia *Konwencji o Prawach Dziecka (1989)* oraz datę ratyfikowania jej zapisów przez Rzeczpospolitą Polską (1991),
- analizuje zapisy *Konwencji o Prawach Dziecka*, wymienia konkretne prawa podmiotowe dzieci oraz grupuje je na: osobiste, socjalne, kulturalne i polityczne,
- dokonuje interpretacji i oceny poszczególnych zapisów *Konwencji*, hierarchizuje poszczególne prawa podmiotowe oraz uzasadnia przyjęcie takiej hierarchii,
- wskazuje potencjalne przyczyny nieratyfikowania *Konwencji* przez niektóre państwa świata.

4. Naruszenia praw dziecka

Uczeń:

- wskazuje naruszenia praw dziecka, jakie dostrzec można we współczesnym świecie,
- wymienia kraje, w których najczęściej dochodzi do takich naruszeń praw dziecka oraz wskazuje ich ewentualne przyczyny oraz skutki,
- dostrzega prawne mechanizmy ochrony praw dziecka oraz charakteryzuje dostępne możliwości interwencji w sytuacjach zaistnienia takich naruszeń, w szczególności te z możliwości, które podjąć można, kiedy dojdzie do naruszeń w jego społeczności lokalnej i najbliższym środowisku,
- charakteryzuje prawne i praktyczne ramy działalności Rzecznika Praw Dziecka, Komitetu Praw Dziecka oraz Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci,
- analizuje i ocenia działalność organizacji pozarządowych w promowaniu praw dziecka, walce z ich łamaniem oraz pomaganiu osobom poszkodowanym takimi działaniami.

5. Janusz Korczak w walce o prawa dziecka

Uczeń:

- przedstawia życiorys Janusza Korczaka, wymienia podejmowane przez niego działania społeczne, w szczególności te, które dotyczyły praw dziecka; ocenia jego dorobek w tym zakresie,
- wskazuje te formy działalności Janusza Korczaka, które można podjąć wspólnie i te, których sam byłby gotów się podjąć,
- wymienia nazwiska znanych ludzi-społeczników oraz nazwy organizacji zaangażowanych w troskę o zdrowie i dobro dzieci, a także konkretne akcje (Janina Ochojska i Polska Akcja Humanitarna, Caritas, Jurek Owsiak i Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci, „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom”, „Okno Życia”),
- dokonuje oceny działań konkretnych ludzi i organizacji oraz proponuje własne pomysły na pomaganie dzieciom i upowszechnianie praw dziecka.

6. Dzieci i młodzież a polityka

Uczeń:

- wskazuje możliwości podejmowania przez siebie działalności społecznej i quasi-politycznej: samorząd klasowy i szkolny, młodzieżowe rady miasta (gminy), Sejm Dzieci i Młodzieży,
- zna granicę wiekową prawa wyborczego czynnego (18 lat), odróżnia prawo wyborcze czynne od prawa wyborczego biernego,
- argumentuje za potrzebą zaangażowania się młodego człowieka w życie społeczne w swoim najbliższym środowisku,
- zastanawia się nad propozycjami obniżenia prawa wyborczego czynnego w Polsce i w Unii Europejskiej, wskazuje pozytywne i negatywne strony takich ewentualnych zmian,
- dostrzega potrzebę orientowania się w sprawach polityki krajowej i międzynarodowej oraz znajomości mechanizmów funkcjonowania współczesnego państwa i samorządu terytorialnego.

7. Dzieci – skrzydłami człowieka

Uczeń:

- interpretuje przysłowie arabskie, że „dzieci są skrzydłami człowieka” oraz wskazuje na jego związki z filozofią praw człowieka i praw dziecka,
- wskazuje wagę troski współczesnej cywilizacji o prawa dziecka z różnych powodów: kulturowych, religijnych, humanitarnych, demograficznych, aksjologicznych, pragmatycznych,
- wymienia wskazówki Andrzeja Frycza Modrzewskiego w zakresie wychowywania dzieci,
- dostrzega różne poziomy troski o dzieci: socjalny i materialny, rekreacyjny, kulturalny, polityczno-prawny, naukowo-edukacyjny,
- przewiduje szanse na upowszechnienie obowiązującego ustawodawstwa chroniącego prawa dziecka w państwach, w których nadal dochodzi do ich łamania.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 1

DZIECI W HISTORII

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje sytuację dzieci w różnych epokach i kręgach kulturowych,
- wymienia władców, którzy przejęli władzę jako dzieci: Pepi II, Edward III, Jadwiga, Władysław Warneńczyk, Zygmunt August, Ludwik XIV,
- dostrzega rozwój praw dziecka wraz z rozkwitem doktryny praw człowieka,
- wskazuje ważność problematyki związanej z ochroną praw człowieka.

Czas trwania zajęć: 45 minut

Formy pracy: zbiorowa, grupowa

Metody pracy: pogadanka, elementy wykładu, dyskusja, praca z kartami pracy

Materiały pomocnicze: karty pracy

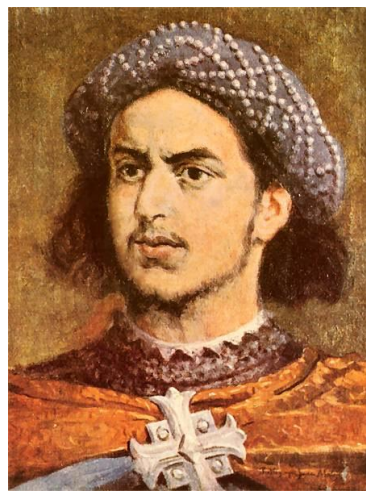
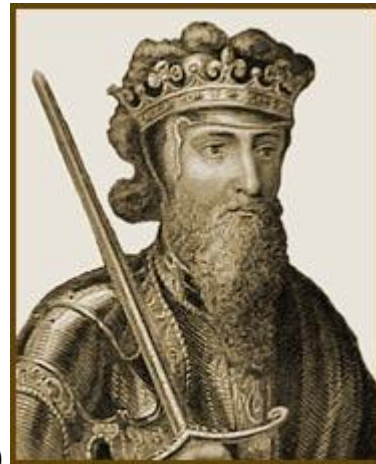
Podstawowe pojęcia: krąg kulturowy, prawa dziecka, nieletni, niepełnoletni, regent, monarcha, doktryna, prawa człowieka, rewolucja

Przebieg zajęć:

<i>Ogniwo lekcji</i>	<i>Czynności: N – nauczyciela, U - ucznia</i>
Czynności wstępne	N: wita się z klasą, sprawdza obecność, przedstawia temat lekcji, przedstawia zasadnicze cele zajęć
Wprowadzenie nowych treści kształcenia	Faza 1: Małoletni władcy N: rozdaje młodzieży karty pracy nr 1 i luźne karteczki z imionami władców; każe dobrać imiona do postaci i zastanowić się, co łączy przedstawione postaci U: w grupach dopasowują imiona do ilustracji; próbują odgadnąć łączącą władców cechę N: opowiada o nieletnich władcach i o sposobach ich panowania, roli regentów, niesamodzielności i manipulowaniu niepełnoletnimi U: definiują określenia: nieletni, niepełnoletni, regent

	<p>Faza 2: Życie dzieci w różnych epokach</p> <p>N: rozdaje uczniom karty pracy nr 2; każe odgadnąć, w jakiej epoce historycznej i w której części świata mogła mieć miejsce sytuacja z ilustracji, czym różniło się życie dzieci w tamtych czasach od życia dzieci dziś</p> <p>U: interpretują ilustracje wg poleceń nauczyciela</p> <p>N: opowiada o życiu dzieci i młodzieży w pokazanych na ilustracji epokach i kręgach kulturowych, doprecyzowując odpowiedzi uczniów i ewentualnie korygując je</p> <hr/> <p>Faza 3: Dzieci w dobie doktryny praw człowieka</p> <p>N: pyta uczniów o wydarzenia historyczne w Europie w ostatnich 300 latach, które w największym stopniu wstrząsnęły wizerunkiem kontynentu; w razie potrzeby naprowadza uczniów na temat rewolucji francuskiej</p> <p>U: odpowiadają na pytanie, argumentują swój wybór wydarzenia</p> <p>N: opowiada o kształtowaniu się doktryny praw człowieka w trakcie i po rewolucji francuskiej oraz o tym, jak z doktryny tej wyłoniły się w XX wieku prawa dziecka</p> <p>U: uzasadniają ogromne znaczenie praw człowieka i praw dziecka; oceniają z perspektywy współczesnych przepisów i współczesnych norm kulturowych pozycję dzieci w różnych epokach</p>
<p>Rekapitulacja i czynności końcowe</p>	<p>N: dokonuje podsumowania zajęć i wymienia wnioski wyływające z zajęć; żegna się z uczniami</p>

Zajęcia nr 1
Karta pracy nr 1

- 1) Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Pepi_II, 4.02.2012
2) Źródło: <http://www.rhymes.org.uk/a29-hey-diddle-dinkety.htm>, 4.02.2012
3-4-5) Źródło: http://www.pinakoteka.zascianek.pl/Matejko/Poczec_3.htm, 4.02.2012
6) Źródło: http://www.historiasztuki.com.pl/53_ROKOKO_LID.html, 4.02.2012

Pepi II

Jadwiga

Władysław Warneńczyk

Zygmunt August

Ludwik XIV

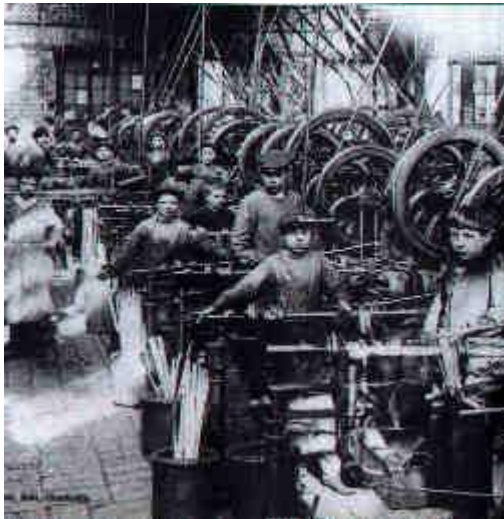
Edward III

Zajęcia nr 1

Karta pracy nr 2

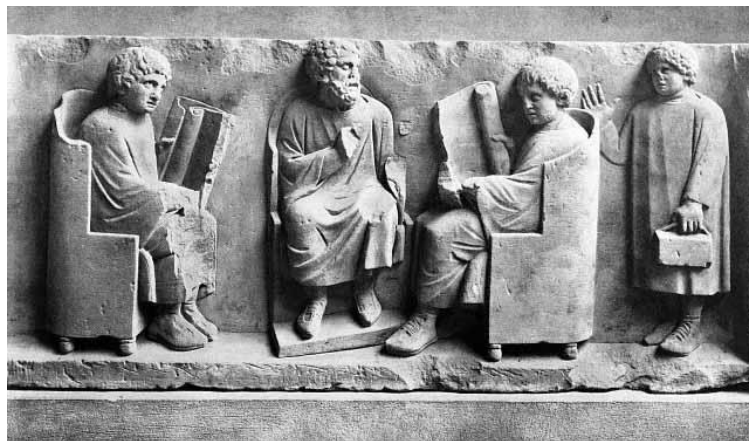
1)

2)

3)

4)

1) Źródło: <http://college.saintebarbe.ecole.pagespro-orange.fr/victoria/children.htm>, 4.02.2012

2) Źródło: <http://college.saintebarbe.ecole.pagespro-orange.fr/victoria/children.htm>, 4.02.2012

3) Źródło: <http://vintageprintable.com/wordpress/vintage-printable-color/color-blue/medieval-manuscript-women-and-children/>, 4.02.2012

4) Źródło: <http://www.crystalinks.com/romeducation.html>, 4.02.2012

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 2

HISTORIA PRAW DZIECKA

Cele operacyjne:

- wymienia najważniejsze dokumenty w zakresie praw dziecka i podaje roczne daty ich przyjęcia: *Deklaracja Genewska (1924)*, *Deklaracja Praw Dziecka (1959)*, *Konwencja o ochronie praw dziecka (1989)*,
- wymienia instytucje zajmujące się ochroną praw dziecka: Komitet Praw Dziecka (KPD), Rzecznik Praw Dziecka (RPD), Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF),
- podaje datę obchodzenia dnia dziecka w Polsce i krajach słowiańskich (1 czerwca) oraz Powszechnego Dnia Dziecka na świecie (20 listopada),
- przedstawia argumenty za regulacjami chroniącymi prawa dziecka oraz wskazuje wartość takich regulacji.

Czas trwania zajęć: 45 minut

Formy pracy: zbiorowa, grupowa, indywidualna

Metody pracy: praca z tekstem źródłowym (aktem normatywnym), pogadanka, elementy wykładu

Materiały pomocnicze: karta pracy, teksty źródłowe

Podstawowe pojęcia: deklaracja, konwencja, komitet, rzecznik, regulacje, jurysdykcja

Przebieg zajęć:

Ogniwo lekcji	Czynności: N – nauczyciela, U - ucznia
Czynności wstępne	N: wita się z klasą, sprawdza obecność, przedstawia temat lekcji, rekapitułuje wraz z uczniami osiągnięcia z poprzednich zajęć, przedstawia zasadnicze cele zajęć
Wprowadzenie nowych treści kształcenia	Faza 1: Historia aktów normatywnych praw człowieka N: rozdaje uczniom karty pracy nr 1 i zaleca, aby w trakcie wykładu każdy oprócz sporządzenia notatki połączył również w pary poszczególne dokumenty normujące sprawy z zakresu praw dziecka z datą podpisania danego dokumentu U: słuchają wykładu, notują i wykonują zadanie

	<p>Faza 2: Cele i funkcje praw dziecka N: rozdaje uczniom fragmenty tekstów źródłowych (poszczególne pary uczniów otrzymują jeden spośród trzech tekstów źródłowych), zadaniem uczniów jest wskazanie celów, jakie miały spełnić poszczególne dokumenty U: czytają teksty oraz wynajdują odpowiedzi</p>
	<p>Faza 3: Znaczenie i potrzeba praw dziecka N: pyta uczniów o to, czy wymienione dokumenty spełniają swoją funkcję i czy kiedykolwiek słyszeli, aby odwoływano się do nich w sferze publicznej; pyta uczniów o instytucje stojące na straży praw dziecka oraz upowszechniające dorobek praw dziecka zarówno w Polsce i na świecie U: odpowiadają na pytania nauczyciela N: opowiada o funkcjach, podstawach prawnych i zakresie działalności Rzecznika Praw Dziecka, Komitetu Praw Dziecka i Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci; zadaje uczniom pracę domową, aby znaleźli informacje na temat aktualnego polskiego Rzecznika Praw Dziecka i wymienili jego poprzedników</p>
<p>Rekapitulacja i czynności końcowe</p>	<p>U: przedstawiają argumenty świadczące o potrzebie utrzymania instytucji zajmujących się ochroną praw dziecka i uchwalania dokumentów, w których prawa dziecka są deklarowane N: dokonuje podsumowania zajęć i wymienia wnioski wpływające z zajęć; żegna się z uczniami</p>

Deklaracja Genewska

Deklaracja Praw Dziecka

Konwencja o Ochronie Praw Dziecka

1924

1959

1989

**Deklaracja Praw Dziecka
Przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Ligi Narodów w 1924 roku
(zwana Deklaracją Genewską)**

Niniejszą Deklarację, nazwaną Deklaracją Genewską, mężczyźni i kobiety wszystkich narodowości uznają, że ludzkość powinna dać dziecku wszystko, co posiada najlepszego i stwierdzają, że ciężką na nich, bez względu na rasę, narodowość i wyznanie, następujące obowiązki:

1. Dziecku powinno się dać możliwość normalnego rozwoju fizycznego i duchowego.
2. Dziecko głodne powinno być nakarmione, dziecko chore powinno być pielęgnowane, dziecko wykołajone wrócone na właściwą drogę, sierota i dziecko opuszczone - wzięte w opiekę i wspomagane.
3. Dziecko powinno przed innymi otrzymać pomoc w czasie klęski.
4. Dziecko powinno być przygotowane do zarobkowania na życie i zabezpieczone przed wszelkim wyzyskiem.
5. Dziecko winno być wychowane w wierze, że jego najlepsze cechy powinny być oddane na usługi współbraci.

Deklaracja praw dziecka

Uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 20 listopada 1959 r

Wstęp

Z w a ż y w s z y , że narody należące do Organizacji Narodów Zjednoczonych potwierdziły w karcie ONZ swą wiarę w podstawowe prawa człowieka, w jego godność i wartość, i wyraziły swą gotowość popierania postępu społecznego i stworzenia lepszych warunków bytu w większej wolności,

z w a ż y w s z y , że w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka Organizacja Narodów Zjednoczonych proklamowała, iż każdy człowiek powinien korzystać ze wszystkich praw i swobód wymienionych w Deklaracji, bez względu na różnice rasy, koloru, płci, języka, wyznania, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek inne różnice,

z w a ż y w s z y , że dziecko z powodu niedojrzałości fizycznej i umysłowej wymaga szczególnej opieki i troski, a także odpowiedniej opieki prawnej zarówno przed urodzeniem, jak i po urodzeniu,

z w a ż y w s z y , że potrzebę tej szczególnej troski stwierdzono w Deklaracji Genewskiej z roku 1924 w sprawie praw dziecka i uznano w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, jak również w statutach agencji wyspecjalizowanych i organizacji międzynarodowych, których działalność ma na celu dobro dziecka,

z w a ż y w s z y , że ludzkość powinna dać dziecku to, co ma najlepszego,

Zgromadzenie Ogólne proklamuje niniejszą Deklarację Praw Dziecka, aby zapewnić mu szczęśliwe dzieciństwo i korzystanie, zarówno w jego interesie, jak i w interesie społeczeństwa, z praw i swobód wymienionych w niniejszej Deklaracji. Zgromadzenie Ogólne apeluje do rodziców i indywidualnie do mężczyzn i kobiet, jak również do stowarzyszeń, władz lokalnych i rządów krajów, aby uznały te prawa i starały się zapewnić poszanowanie tych praw za pomocą środków ustawodawczych i innych wprowadzających w życie następujące zasady

KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA
przyjęta przez
ZGROMADZENIE OGÓLNE NARODÓW ZJEDNOCZONYCH
dnia 20 listopada 1989 roku

PREAMBUŁA

Państwa-Strony niniejszej Konwencji,

Uważając, że zgodnie z zasadami zawartymi w Karcie Narodów Zjednoczonych uznanie wrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków rodziny ludzkiej jest podstawą wolności, sprawiedliwości oraz pokoju na świecie,

Mając na uwadze, że ludy Narodów Zjednoczonych potwierdziły w Karcie swą wiarę w podstawowe prawa człowieka oraz w godność i wartość jednostki ludzkiej i wyraziły zdecydowanie sprzyjania postępowi społecznemu oraz osiągnięciu lepszego poziomu życia w warunkach większej wolności,

Uznając, że Narody Zjednoczone w powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz w Międzynarodowych Paktach Praw Człowieka zgodziły się i proklamowały, iż każdy człowiek ma prawo do korzystania z zawartych w nich uprawnień i wolności, bez względu na jakiejkolwiek różnice występujące z powodu przynależności rasowej, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych lub innych, narodowego lub społecznego pochodzenia, cenzusu majątkowego, urodzenia oraz jakichkolwiek innych,

Przypominając, że w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka Narody Zjednoczone proklamowały, iż dzieci mają prawo do szczególnej troski i pomocy,

Wyrażając przekonanie, że rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie,

Uznając, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia,

Uważając, że dziecko powinno być w pełni przygotowane do życia w społeczeństwie jako indywidualnie ukształtowana jednostka, wychowana w duchu ideałów zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, a w szczególności w duchu pokoju, godności, tolerancji, wolności, równości i solidarności,

Mając na uwadze, że potrzeba otoczenia dziecka szczególną troską została wyrażona w Genewskiej Deklaracji Praw Dziecka z 1924 roku oraz Deklaracji Praw Dziecka przyjętej przez

Zgromadzenie Ogólne 20 listopada 1959 roku i uznanej w Ogólnej Deklaracji Praw Człowieka w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych (w szczególności w artykułach 23 i 24), w Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (w szczególności w artykule 10), jak również w statutach i stosownych dokumentach wyspecjalizowanych agencji i międzynarodowych organizacji zajmujących się zapewnieniem dobrobytu dla dzieci,

Mając na uwadze, że, jak wskazano w Deklaracji Praw Dziecka, "dziecko z uwagi na swoją

niedojrzałość fizyczną oraz umysłową wymaga szczególnej opieki i troski, w tym właściwej ochrony prawnej, zarówno przed, jak i po urodzeniu",

Przypominając postanowienia Deklaracji Zasad Społecznych i Prawnych odnoszących się do Ochrony i Dobra Dziecka, ze szczególnym odniesieniem do umieszczenia w rodzinie zastępczej oraz adopcji w wymiarze krajowym i międzynarodowym, podstawowe minimum zasad Narodów Zjednoczonych odnośnie wymierzania sprawiedliwości wobec nieletnich ("Zasady Pekinśkie") podczas stanu wyjątkowego oraz Deklarację o ochronie kobiet i dzieci w sytuacjach nadzwyczajnych i w czasie konfliktów zbrojnych,

Uznając, że we wszystkich krajach świata są dzieci żyjące w wyjątkowo trudnych warunkach i że wymagają one szczególnej troski,

Biorąc w należyty sposób pod uwagę znaczenie tradycji i wartości kulturowych każdego narodu dla ochrony i harmonijnego rozwoju dziecka,

Uznając wagę międzynarodowej współpracy dla poprawy warunków życia dzieci w każdym kraju, szczególnie w krajach rozwijających się.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 3

PRAWA DZIECKA

Cele operacyjne:

- zna datę uchwalenia *Konwencji o Prawach Dziecka* (1989) oraz datę ratyfikowania jej zapisów przez Rzeczpospolitą Polską (1991),
- analizuje zapisy *Konwencji o Prawach Dziecka*, wymienia konkretne prawa podmiotowe dzieci oraz grupuje je na: osobiste, socjalne, kulturalne i polityczne,
- dokonuje interpretacji i oceny poszczególnych zapisów *Konwencji*, hierarchizuje poszczególne prawa podmiotowe oraz uzasadnia przyjęcie takiej hierarchii,
- wskazuje potencjalne przyczyny nieratyfikowania *Konwencji* przez niektóre państwa świata.

Czas trwania zajęć: 45 minut

Formy pracy: indywidualna, zbiorowa, grupowa

Metody pracy: praca z tekstem źródłowym (aktem normatywnym), dyskusja, pogadanka, praca w grupach, praca z kartami pracy

Materiały pomocnicze: tekst źródłowy, karty pracy

Podstawowe pojęcia: konwencja, ratyfikacja, prawa podmiotowe, hierarchia, gradacja, priorytet, prawa osobiste, prawa socjalne, prawa polityczne, prawa kulturalne

Przebieg zajęć:

Ogniwo lekcji	Czynności: N – nauczyciela, U - ucznia
Czynności wstępne	N: wita się z klasą, sprawdza obecność, przedstawia temat lekcji, sprawdza pracę domową, rekapituje wraz z uczniami osiągnięcia z poprzednich zajęć, przedstawia zasadnicze cele zajęć
Wprowadzenie nowych treści kształcenia	Faza 1: <i>Konwencja o Ochronie Praw Dziecka</i> na świecie N: zapisuje na tablicy datę przyjęcia <i>Konwencji</i> oraz datę jej ratyfikowania przez Polskę; opowiada o procedurze przyjęcia <i>Konwencji o Ochronie Praw Dziecka</i> ; wskazuje przykłady państw, które nie ratyfikowały <i>Konwencji</i> U: wymieniają powody, dla których niektóre państwa odmówiły przystąpienia do <i>Konwencji</i> i odstąpiły od jej

	<p>ratyfikowania; charakteryzują procedurę ratyfikowania przez Polskę umowy międzynarodowej i jej miejsce po ratyfikacji w polskim porządku normatywnym</p>
	<p>Faza 2: Prawa podmiotowe w Konwencji N: rozdaje uczniom po egzemplarzu z fragmentami <i>Konwencji</i> oraz kartę pracy nr 1; zadaje uczniom znalezienie w <i>Konwencji</i> po trzy przykłady praw osobistych, politycznych, socjalnych i kulturalnych U: pracują indywidualnie z tekstem źródłowym, uzupełniają kartę pracy nr 1; wymieniają na forum klasy znalezione przykłady praw i uzupełniają swoje karty pracy o propozycje swoich kolegów N: prosi o zdefiniowanie pojęcia „prawa podmiotowe” U: definiują według polecenia nauczyciela</p>
	<p>Faza 3: Hierarchizacja praw dziecka N: dzieli uczniów na 4-osobowe grupy, rozdaje im karty pracy nr 2 i wydaje polecenie U: uzupełniają karty pracy nr 2 w grupach, wybierają 5 praw podstawowych z <i>Konwencji</i>, które uznają za najważniejsze, hierarchizują je, argumentują, dlaczego poszczególne z praw uznali za priorytetowe</p>
<p>Rekapitulacja i czynności końcowe</p>	<p>N: dokonuje podsumowania zajęć i wymienia wnioski wyływające z zajęć; żegna się z uczniami</p>

Zajęcia nr 3

Karta pracy nr 1

<i>Prawa osobiste</i>	<i>Prawa polityczne</i>	<i>Prawa socjalne</i>	<i>Prawa kulturalne</i>

KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA
przyjęta przez
ZGROMADZENIE OGÓLNE NARODÓW ZJEDNOCZONYCH
dnia 20 listopada 1989 roku

[wybrane fragmenty]

CZĘŚĆ I

Artykuł 1

Dla celów niniejszej Konwencji "dziecko" oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność.

Artykuł 2

1. Państwa-Strony w granicach swojej jurysdykcji będą respektowały i gwarantowały prawa zawarte w niniejszej Konwencji wobec każdego dziecka, bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne i inne, pochodzenie narodowe, etniczne lub społeczne, status majątkowy, niepełnosprawność, cenzus urodzenia lub jakiegokolwiek inny tego dziecka albo jego rodziców bądź opiekuna prawnego.

2. Państwa-Strony będą podejmowały właściwe kroki dla zapewnienia ochrony dziecka przed wszelkimi formami dyskryminacji lub karania, ze względu na pochodzenie, działalność, wyrażane poglądy lub przekonania religijne rodziców dziecka, opiekunów prawnych lub członków rodziny.

(...)

Artykuł 6

1. Państwa-Strony uznają, że każde dziecko ma wrodzone prawo do życia.

2. Państwa-Strony zapewniają w możliwie maksymalnym zakresie warunki życia i rozwoju dziecka.

Artykuł 7

1. Niezwłocznie po urodzeniu dziecka zostanie sporządzony jego akt urodzenia, a dziecko od momentu urodzenia będzie miało prawo do otrzymania imienia, uzyskania obywatelstwa oraz, o ile to możliwe, prawo poznania swoich rodziców i pozostawania pod ich opieką.

2. Państwa-Strony zapewniają, aby te prawa stały się zgodne z ich prawem wewnętrznym oraz ich międzynarodowymi zobowiązaniami w tej dziedzinie, w szczególności w przypadkach, gdyby brak tych uregulowań spowodował, iż dziecko zostałoby bezpaństwowcem.

Artykuł 8

1. Państwa-Strony podejmują działania mające na celu poszanowanie prawa dziecka do zachowania jego tożsamości, a w tym obywatelstwa, nazwiska, stosunków rodzinnych zgodnych z prawem, z wyłączeniem bezprawnych ingerencji.

2. W przypadku gdy dziecko zostało bezprawnie pozbawione części lub wszystkich elementów swojej tożsamości, Państwa-Strony okażą właściwą pomoc i ochronę celem jak najszybszego przywrócenia jego tożsamości.

Artykuł 9

1. Państwa-Strony zapewniają, aby dziecko nie zostało oddzielone od swoich rodziców wbrew ich woli, z wyłączeniem przypadków, gdy kompetentne władze podlegające nadzorowi sądowemu, zdecydują zgodnie z obowiązującym prawem oraz stosowanym postępowaniem, że takie oddzielenie jest konieczne ze względu na najlepiej pojęte interesy dziecka. Taka decyzja może być konieczna szczególnie w przypadkach nadużyć lub zaniedbań ze strony

rodziców, gdy każde z rodziców mieszka oddzielnie, a należy podjąć decyzję odnośnie miejsca pobytu lub zamieszkania dziecka.

2. W każdym postępowaniu podejmowanym stosownie do ustępu 1 niniejszego artykułu należy umożliwić wszystkim zainteresowanym stronom uczestnictwo w tym postępowaniu oraz wyrażanie przez nie swoich opinii.

(...)

Artykuł 11

1. Państwa-Strony będą podejmowały kroki dla zwalczania nielegalnego transferu dzieci oraz ich nielegalnego wywozu za granicę.

2. W tym celu Państwa-Strony będą popierały zawieranie odpowiednich umów dwustronnych lub wielostronnych albo przystępowanie do istniejących już umów.

Artykuł 12

1. Państwa-Strony zapewniają dziecku, które jest zdolne do kształtowania swych własnych poglądów, prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka, przyjmując te poglądy z należytą wagą, stosownie do wieku oraz dojrzałości dziecka.

2. W tym celu dziecko będzie miało w szczególności zapewnioną możliwość wypowiedzania się w każdym postępowaniu sądowym i administracyjnym dotyczącym dziecka, bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawiciela bądź odpowiedniego organu, zgodnie z zasadami proceduralnymi prawa wewnętrznego.

Artykuł 13

1. Dziecko będzie miało prawo do swobodnej wypowiedzi: prawo to ma zawierać swobodę poszukiwania, otrzymania i przekazywania informacji oraz idei wszelkiego rodzaju, bez względu na granice, w formie ustnej, pisemnej bądź za pomocą druku, w formie artystycznej lub z wykorzystaniem każdego innego środka przekazu według wyboru dziecka.

2. Wykonanie tego prawa może podlegać pewnym ograniczeniom, lecz tylko takim, które są przewidziane przez prawo i które są konieczne:

a. dla poszanowania praw lub reputacji innych osób, albo

b. dla ochrony bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego (ordre public), bądź zdrowia publicznego albo moralności.

Artykuł 14

1. Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania.

2. Państwa-Strony będą respektowały prawa i obowiązki rodziców, oraz tam gdzie jest to stosowne, opiekunów prawnych, odnośnie ukierunkowania dziecka, w zakresie jego praw, w sposób zgodny z rozwijającymi się zdolnościami dziecka.

3. Swoboda wyrażania wyznawanej religii lub przekonań może podlegać tylko takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne dla ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego (order public), zdrowia lub moralności społeczeństwa, bądź podstawowych praw i wolności innych osób.

Artykuł 15

1. Państwa-Strony uznają prawa dziecka do swobodnego zrzeszania się oraz wolności pokojowych zgromadzeń.

2. Na wykonywanie tych praw nie mogą być nakładane jakiegokolwiek ograniczenia z wyjątkiem tych, które są zgodne z prawem i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym do zapewnienia interesów bezpieczeństwa publicznego, porządku publicznego (order public), ochrony zdrowia bądź moralności społecznej lub ochrony praw i wolności innych osób.

Artykuł 16

1. Żadne dziecko nie będzie podlegało arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w sferę życia prywatnego, rodzinnego lub domowego, czy w korespondencję, ani bezprawnym zamachom na jego honor i reputację.

2. Dziecko ma prawo do ochrony prawnej przeciwko tego rodzaju ingerencji lub zamachom.

(...)

Artykuł 18

1. Państwa-Strony podejmą wszelkie możliwe starania dla pełnego uznania zasady, że oboje rodzice ponoszą wspólną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka. Rodzice lub w określonych przypadkach opiekunowie prawni ponoszą główną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka. Jak najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka ma być przedmiotem ich największej troski.

2. W celu zagwarantowania i popierania praw zawartych w niniejszej Konwencji Państwa-Strony będą okazywały odpowiednią pomoc rodzicom oraz opiekunom prawnym w wykonywaniu przez nich obowiązków, związanych z wychowywaniem dzieci, oraz zapewnią rozwój instytucji, udogodnień i usług z zakresu opieki nad dzieckiem.

3. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki dla zapewnienia dzieciom pracujących rodziców prawa do korzystania z usług instytucji i udogodnień z zakresu opieki nad dziećmi, do których są one uprawnione.

(...)

Artykuł 20

1. Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub w przypadku, gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa.

2. Państwa-Strony zgodnie ze swym prawem wewnętrznym zapewnią takiemu dziecku opiekę zastępczą.

3. Tego rodzaju opieka może obejmować, między innymi, umieszczenie w rodzinie zastępczej, Kafala w prawie islamskim, adopcję lub, gdy nie jest to niezbędne, umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi. Przy wyborze odpowiednich rozwiązań należy w sposób właściwy uwzględnić wskazania w zachowaniu ciągłości w wychowaniu dziecka oraz jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej.

(...)

Artykuł 22

1. Państwa-Strony podejmą właściwe kroki dla zapewnienia, aby dziecko, które ubiega się o status uchodźcy, bądź jest uważane za uchodźcę w świetle odpowiednich przepisów prawa międzynarodowego lub wewnętrznego stosowanego postępowania w przypadku, gdy występuje samo lub towarzyszą mu rodzice bądź inna osoba, otrzymało odpowiednią ochronę i pomoc humanitarną przy korzystaniu z odpowiednich praw zawartych w niniejszej Konwencji lub innych międzynarodowych aktach dotyczących praw człowieka oraz innych dokumentach w sprawach humanitarnych, których wspomniane Państwa są Stronami.

(...)

Artykuł 23

1. Państwa-Strony uznają, że dziecko psychicznie lub fizycznie niepełnosprawne powinno mieć zapewnioną pełnię normalnego życia w warunkach honorujących jego godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających aktywne uczestnictwo dziecka w życiu społeczeństwa.

2. Państwa-Strony uznają prawo dziecka niepełnosprawnego do szczególnej troski i będą sprzyjały oraz zapewniały, stosownie do dostępnych środków, rozszerzanie pomocy udzielanej uprawnionym do niej dzieciom oraz osobom odpowiedzialnym za opiekę nad nimi. Pomoc taka będzie udzielana na wniosek tych osób i będzie stosowna do warunków dziecka oraz sytuacji rodziców lub innych osób, które się nim opiekują.

(...)

Artykuł 25

Państwa-Strony uznają prawo dziecka, umieszczonego przez kompetentne władze w zakładzie w celach opieki, ochrony bądź leczenia w zakresie zdrowia fizycznego lub psychicznego do okresowej kontroli traktowania lub leczenia dziecka oraz wszelkich innych okoliczności, odnoszących się do jego umieszczenia.

Artykuł 26

1. Państwa-Strony będą uznawać prawo każdego dziecka do korzystania z systemu zabezpieczenia społecznego, a w tym ubezpieczeń socjalnych, oraz będą podejmowały niezbędne kroki dla osiągnięcia pełnej realizacji tego prawa zgodnie z ich prawem wewnętrznym.

2. Tam, gdzie jest to możliwe, powyższe świadczenia powinny być zapewnione z uwzględnieniem zasobów i warunków życia dziecka oraz osób odpowiedzialnych za jego utrzymanie, jak również wszelkich innych okoliczności, odnoszących się do stosowania i realizacji świadczeń wnioskowanych przez dziecko lub w jego imieniu.

(...)

Artykuł 28

1. Państwa-Strony uznają prawo dziecka do nauki i w celu stopniowego realizowania tego prawa na zasadzie równych szans, w szczególności:

a. uczynią nauczanie podstawowe obowiązkowe i bezpłatne dla wszystkich;

b. będą popierać rozwój różnorodnych form szkolnictwa średniego, tak ogólnokształcącego, jak i zawodowego, uczynią je dostępne dla każdego dziecka oraz podejmą odpowiednie kroki, takie jak wprowadzenie bezpłatnego nauczania oraz udzielanie w razie potrzeby pomocy finansowej;

c. za pomocą wszelkich właściwych środków uczynią szkolnictwo wyższe dostępne dla wszystkich na zasadzie zdolności;

d. udostępnią wszystkim dzieciom informacje i poradnictwo szkolne i zawodowe;

e. podejmą kroki na rzecz zapewnienia regularnego uczęszczania do szkół oraz zmniejszenia wskaźnika porzucania nauki.

2. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe działania, aby dyscyplina szkolna była wprowadzana zgodnie z ludzką godnością dziecka i zgodnie z niniejszą Konwencją.

3. Państwa-Strony będą popierały i rozwijały międzynarodową współpracę w dziedzinie oświaty, w szczególności w celu przyczyniania się do zlikwidowania ignorancji i analfabetyzmu na świecie, oraz ułatwienie dostępu do wiedzy naukowo-technicznej i nowoczesnych metod nauczania. W tym zakresie należy w szczególności uwzględniać potrzeby krajów rozwijających się.

(...)

Artykuł 31

1. Państwa-Strony uznają prawo dziecka do wypoczynku i czasu wolnego, do uczestniczenia w zabawach i zajęciach rekreacyjnych, stosownych do wieku dziecka oraz do nieskrępowanego uczestniczenia w życiu kulturalnym i artystycznym.

2. Państwa-Strony będą przestrzegały oraz popierały prawo dziecka do wszechstronnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym oraz będą sprzyjały tworzeniu właściwych i równych sposobności dla działalności kulturalnej, artystycznej, rekreacyjnej oraz w zakresie wykorzystania czasu wolnego.

Artykuł 32

1. Państwa-Strony uznają prawo dziecka do ochrony przed wyczerpaniem ekonomicznym, przed wykonywaniem pracy, która może być niebezpieczna lub też może kolidować z kształceniem dziecka, bądź może być szkodliwa dla zdrowia dziecka lub jego rozwoju fizycznego, umysłowego, duchowego, moralnego czy społecznego.

2. Państwa-Strony będą podejmowały kroki ustawodawcze, administracyjne, socjalne oraz środki w dziedzinie oświaty dla zapewnienia realizacji niniejszego artykułu. W tym celu, i mając na uwadze odnośne postanowienia innych dokumentów międzynarodowych, Państwa-Strony, w szczególności: a) ustanowią minimalny poziom lub poziomy wiekowe dla ubiegania się o podjęcie pracy; b) ustanowią właściwe przepisy odnośnie wymiaru czasowego oraz warunków zatrudnienia; c) ustanowią odpowiednie kary lub inne sankcje dla zapewnienia skutecznego wzmocnienia siły niniejszego artykułu.

Artykuł 33

Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie odpowiednie kroki, w tym środki ustawodawcze, administracyjne, socjalne oraz środki w dziedzinie oświaty, w celu zapewnienia ochrony dzieci przed nielegalnym używaniem środków narkotycznych i substancji psychotropowych, zgodnie z ich zdefiniowaniem w odpowiednich umowach międzynarodowych, oraz w celu zapobiegania wykorzystania dzieci do nielegalnej produkcji tego typu substancji i handlu nimi.

Artykuł 34

Państwa-Strony zobowiązują się do ochrony dzieci przed wszelkimi formami wyzysku seksualnego i nadużyć seksualnych. Dla osiągnięcia tych celów Państwa-Strony podejmą w szczególności wszelkie kroki o zasięgu krajowym, dwustronnym oraz wielostronnym dla przeciwdziałania:

- a. nakłanianiu lub zmuszaniu dziecka do jakichkolwiek nielegalnych działań seksualnych;
- b. wykorzystywaniu dzieci do prostytucji lub innych nielegalnych praktyk seksualnych;
- c. wykorzystywaniu dzieci w pornograficznych przedstawieniach i materiałach.

Artykuł 35

Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie kroki o zasięgu krajowym, dwustronnym oraz wielostronnym dla przeciwdziałania uprowadzeniom, sprzedaży bądź handlowi dziećmi, dokonywanym dla jakichkolwiek celów i w jakiegokolwiek formie.

Artykuł 36

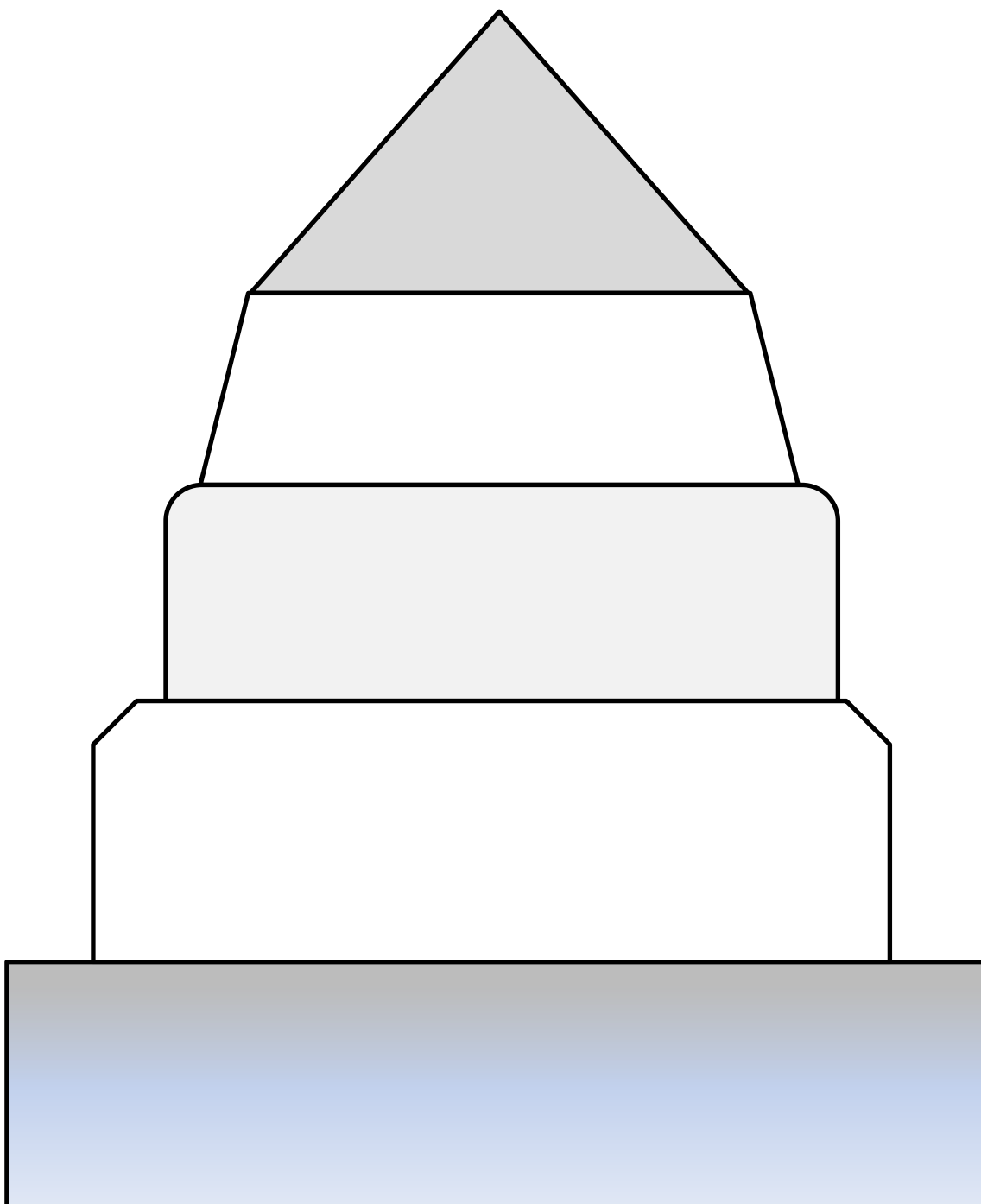
Państwa-Strony będą bronić dziecko przed wszelkimi innymi formami wyzysku, w jakimkolwiek aspekcie naruszającym dobro dziecka.

Artykuł 37

Państwa-Strony zapewnią, aby:

- a. żadne dziecko nie podlegało torturowaniu bądź okrutnemu, niehumanicznemu czy poniżającemu traktowaniu lub karaniu. Ani kara śmierci, ani kara dożywotniego więzienia bez możliwości wcześniejszego zwolnienia nie może zostać orzeczona wobec osoby w wieku poniżej osiemnastu lat za popełnione przez nią przestępstwa;
- b. żadne dziecko nie zostało pozbawione wolności w sposób bezprawny lub arbitralny. Aresztowanie, zatrzymanie lub uwięzienie dziecka powinno być zgodne z prawem i może być zastosowane jedynie jako środek ostateczny i na właściwy, możliwie najkrótszy czas;
- c. każde dziecko pozbawione wolności było traktowane humanitarnie i z poszanowaniem wrodzonej godności jednostki ludzkiej, w sposób uwzględniający potrzeby osoby w danym wieku. W szczególności każde dziecko pozbawione wolności zostanie odseparowane od osób dorosłych, jeśli tylko rozwiązanie odwrotne nie będzie uznane za zgodne z najwyższym dobrem dziecka, oraz będzie miało prawo utrzymywać kontakty ze swoją rodziną poprzez korespondencję i wizyty, z wyłączeniem sytuacji wyjątkowych;
- d. każde dziecko pozbawione wolności miało prawo do uzyskania niezwłocznego dostępu do prawnej lub innej odpowiedzialnej pomocy, jak również prawo do kwestionowania legalności pozbawienia go wolności przed sądem lub inną kompetentną, niezawisłą i bezstronną władzą oraz domagania się uzyskania decyzji w tej sprawie.

Moja hierarchia praw dziecka

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 4

NARUSZENIA PRAW DZIECKA

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wskazuje naruszenia praw dziecka, jakie dostrzec można we współczesnym świecie,
- wymienia kraje, w których najczęściej dochodzi do takich naruszeń praw dziecka oraz ich ewentualne przyczyny oraz skutki,
- dostrzega prawne mechanizmy ochrony praw dziecka oraz interwencji w sytuacjach zaistnienia takich naruszeń, w szczególności możliwości podjęcia działań w sytuacji zajścia niniejszych naruszeń w jego społeczności lokalnej lub najbliższym środowisku,
- charakteryzuje prawne i praktyczne ramy działalności Rzecznika Praw Dziecka, Komitetu Praw Dziecka oraz Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci,
- podaje imię i nazwisko obecnego Rzecznika Praw Dziecka oraz rozpoznaje go na zdjęciu lub ilustracji,
- analizuje i ocenia działalność organizacji pozarządowych w promowaniu praw dziecka, walce z ich łamaniem oraz pomaganiu osobom poszkodowanym działaniami mającymi charakter naruszeń praw dziecka.

Czas trwania zajęć: 45 minut

Formy pracy: indywidualna, zbiorowa

Metody pracy: pogadanka, wykład, praca z mapą świata, praca z kartami pracy

Materiały pomocnicze: ścienna mapa świata, karty pracy, konturowa mapa świata na karcie pracy

Podstawowe pojęcia: skarga, naruszenie, derogacja, UNICEF, Rzecznik Praw Dziecka, organizacje pozarządowe, organizacje non-profit, NGO

Przebieg zajęć:

<i>Ogniwo lekcji</i>	<i>Czynności: N – nauczyciela, U - ucznia</i>
Czynności wstępne	N: wita się z klasą, sprawdza obecność, przedstawia temat lekcji, rekapitułuje wraz z uczniami osiągnięcia z poprzednich zajęć, przedstawia zasadnicze cele zajęć

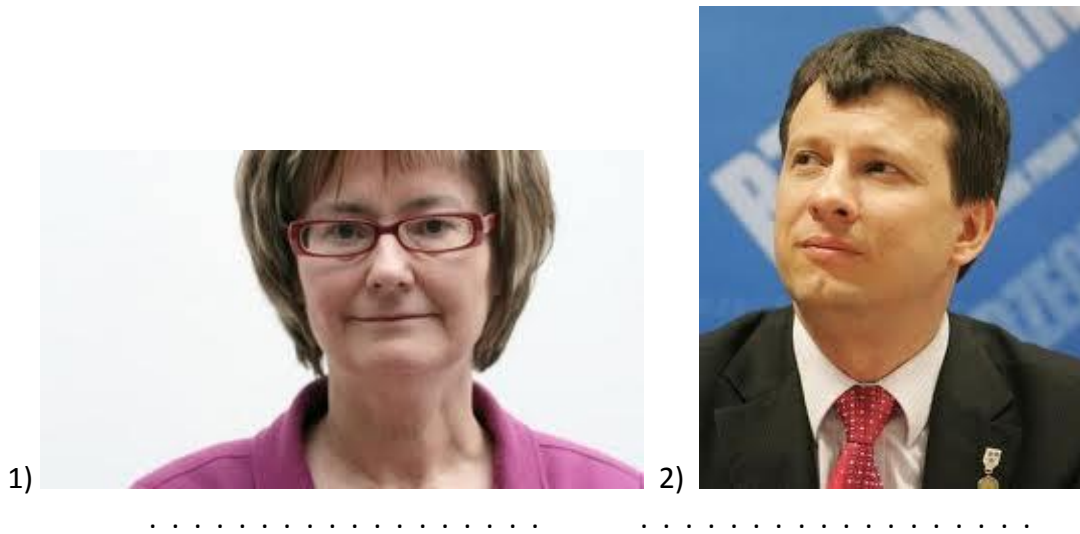
Wprowadzenie nowych treści kształcenia	<p>Faza 1: Naruszenia praw dziecka</p> <p>N: opowiada o różnych sytuacjach naruszenia praw dziecka na świecie; prosi uczniów o podanie przykładów naruszeń, o których słyszeli; instruuje uczniów w sprawie wykonywania zadań na karcie pracy nr 1</p> <p>U: wskazują przykłady naruszeń praw dziecka; uzupełniają pod tym kątem tabelę z karty pracy nr 1; zaznaczają na mapie konturowej świata na karcie pracy nr 1 wymieniane przez nich państwa; wybrani uczniowie pokazują te państwa na ściennej mapie świata</p>
	<p>Faza 2: Ochrona praw dziecka</p> <p>N: pyta uczniów o sposoby radzenia sobie z naruszeniami praw dziecka</p> <p>U: wymieniają sposoby radzenia sobie z naruszeniami praw dziecka; wymieniają instytucje, które tą ochroną się zajmują</p> <p>N: charakteryzuje instytucje: Rzecznika Praw Dziecka, Komitetu Praw Dziecka i Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci; rozdaje uczniom kartę pracy nr 2 i instruuje, jak wykonać zadania</p> <p>U: wykonują zadania na karcie pracy: podpisują osoby na fotografiach, wskazują spośród osób aktualnego polskiego Rzecznika Praw Dziecka</p>
	<p>Faza 3: Organizacje pozarządowe w walce o prawa dziecka</p> <p>N: stawia tezę, że bardzo istotną rolę w ochronie praw dziecka pełnią organizacje pozarządowe; otwiera dyskusję</p> <p>U: charakteryzują, czym są organizacje pozarządowe; wskazują ich rolę w ochronie praw dziecka; wymieniają przykłady takich organizacji oraz metody ich działania</p>
Rekapitulacja i czynności końcowe	<p>N: dokonuje podsumowania zajęć i wymienia wnioski wyływające z zajęć; żegna się z uczniami</p>

Karta pracy nr 1

<i>Sposoby łamania praw dziecka</i>	<i>Państwo</i>	<i>Skąd czerpiesz wiedzę na ten temat?</i>

Zajęcia nr 4
Karta pracy nr 2

- 1) Źródło: <http://www.tvn24.pl/-1,1660169,0,1,jest-nowy-rzecznik-praw-obywatelskich,wiadomosc.html>, 7.02.2012
- 2) Źródło: <http://www.szokolakonsularna.org/?member=maincontent-2010-2011.php>, 7.02.2012
- 3) Źródło: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Gowin-ludzie-ostregali-mnie-przed-Tuskiem,wid,10895599,wiadomosc.html>, 7.02.2012
- 4) Źródło: http://www.se.pl/wydarzenia/opinie/wosp-20-final-jurek-owskiak-o-xx-finale-wosp-orkestra-dopiero-sie-rozkreca_221141.html, 7.02.2012

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 5

JANUSZ KORCZAK W WALCE O PRAWA DZIECKA

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia życiorys Janusza Korczaka, wymienia podejmowane przez niego działania społeczne, w szczególności te, które dotyczyły praw dziecka; ocenia jego dorobek w tym zakresie,
- wskazuje te formy działalności Janusza Korczaka, które można podjąć współcześnie a w szczególności te, których sam byłby gotów się podjąć,
- wymienia nazwiska ludzi oraz nazwy organizacji zaangażowanych w troskę o zdrowie i dobro dzieci oraz konkretne akcje przez nich organizowane (Janina Ochojska i Polska Akcja Humanitarna, Caritas, Jurek Owsiak i Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci, „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom”, „Okno Życia”),
- dokonuje oceny działań konkretnych ludzi i organizacji oraz proponuje własne pomysły na pomaganie dzieciom i upowszechnianie praw dziecka.

Czas trwania zajęć: 45 minut

Formy pracy: indywidualna, zbiorowa, grupowa

Metody pracy: pogadanka, wykład, analiza materiału filmowego, praca z kartami pracy

Materiały pomocnicze: fragment nagrania filmowego (5-minutowy wykład prof. A. Mencwela pt. „Janusz Korczak i ewolucja jego poglądów wychowawczych” – dostępny online. Źródło: <http://www.youtube.com/watch?v=ODFcC1EH1v0>, 8.02.2012), karty pracy

Podstawowe pojęcia: humanitaryzm, działalność charytatywna, „Okno Życia”, „Wigilijne Dzieło Pomocy”, Caritas, WOŚP, PAH

Przebieg zajęć:

Ogniwo lekcji	Czynności: N – nauczyciela, U - ucznia
Czynności wstępne	N: wita się z klasą, sprawdza obecność, przedstawia temat lekcji, rekapitułuje wraz z uczniami osiągnięcia z poprzednich zajęć, przedstawia zasadnicze cele zajęć

Wprowadzenie nowych treści kształcenia	<p>Faza 1: Działalność Janusza Korczaka</p> <p>N: opowiada skrócony życiorys Janusza Korczaka; włącza film z wykładem prof. A. Mencwela zamieszczony na portalu YouTube; udziela instrukcji do zadania, jakie uczniowie wykonają na podstawie filmu (scharakteryzowanie w 5 punktach poglądów wychowawczych Korczaka)</p> <p>U: na podstawie filmu wypisują 5 punktów charakteryzujących poglądy wychowawcze Korczaka</p> <p>N: pyta uczniów o wpływ takiej filozofii wychowania na współczesne podejście do pedagogiki i praw dzieci</p> <p>U: charakteryzują oddziaływanie spuścizny Korczaka na współczesne formy działalności społecznej</p>
	<p>Faza 2: Współcześni naśladowcy Korczaka</p> <p>N: dzieli uczniów na 5 grup i każdej rozdaje inną kartę pracy</p> <p>U: w grupach na kartach pracy wypisują wszystko, co kojarzy im się z hasłem zapisanym na środku karty pracy; po 5 minutach przygotowani uczniowie charakteryzują wyniki pracy na forum klasy; reszta uczniów sporządza notatki</p> <p>N: koryguje informacje uczniów i uzupełnia, jeśli zajdzie taka potrzeba</p>
Rekapitulacja i czynności końcowe	<p>N: dokonuje podsumowania zajęć i wymienia wnioski wypływające z zajęć; żegna się z uczniami</p>

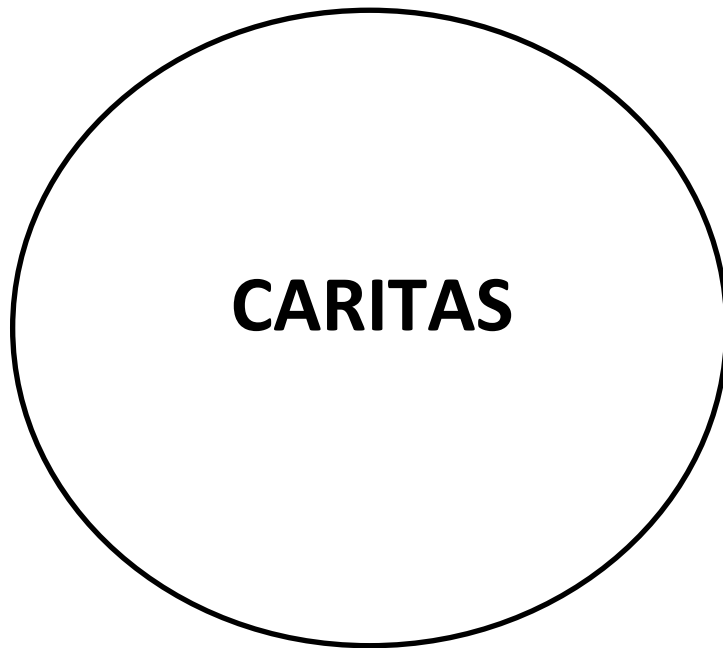

**WIELKA
ORKIESTRA
ŚWIĄTECZNEJ
POMOCY**

**KRAJOWY
FUNDUSZ NA
RZECZ DZIECI**

„OKNO ŻYCIA”

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 6

DZIECI I MŁODZIEŻ A POLITYKA

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wskazuje możliwości podejmowania przez siebie działalności społecznej i quasi-politycznej: samorząd klasowy i szkolny, młodzieżowe rady miasta (gminy), Sejm Dzieci i Młodzieży,
- zna granicę wiekową prawa wyborczego czynnego i biernego, odróżnia prawo wyborcze czynne od prawa wyborczego biernego,
- argumentuje za potrzebą zaangażowania się młodego człowieka w życie społeczne w swoim najbliższym środowisku w ramach społeczeństwa obywatelskiego, orientowania się w sprawach polityki krajowej i międzynarodowej oraz znajomości mechanizmów funkcjonowania współczesnego państwa i samorządu terytorialnego,
- zastanawia się nad propozycjami obniżenia prawa wyborczego czynnego w Polsce i w Unii Europejskiej, wskazuje pozytywne i negatywne strony takich ewentualnych zmian.

Czas trwania zajęć: 45 minut

Formy pracy: zbiorowa

Metody pracy: drzewko decyzyjne, pogadanka, praca z kartami pracy, praca z tekstem źródłowym

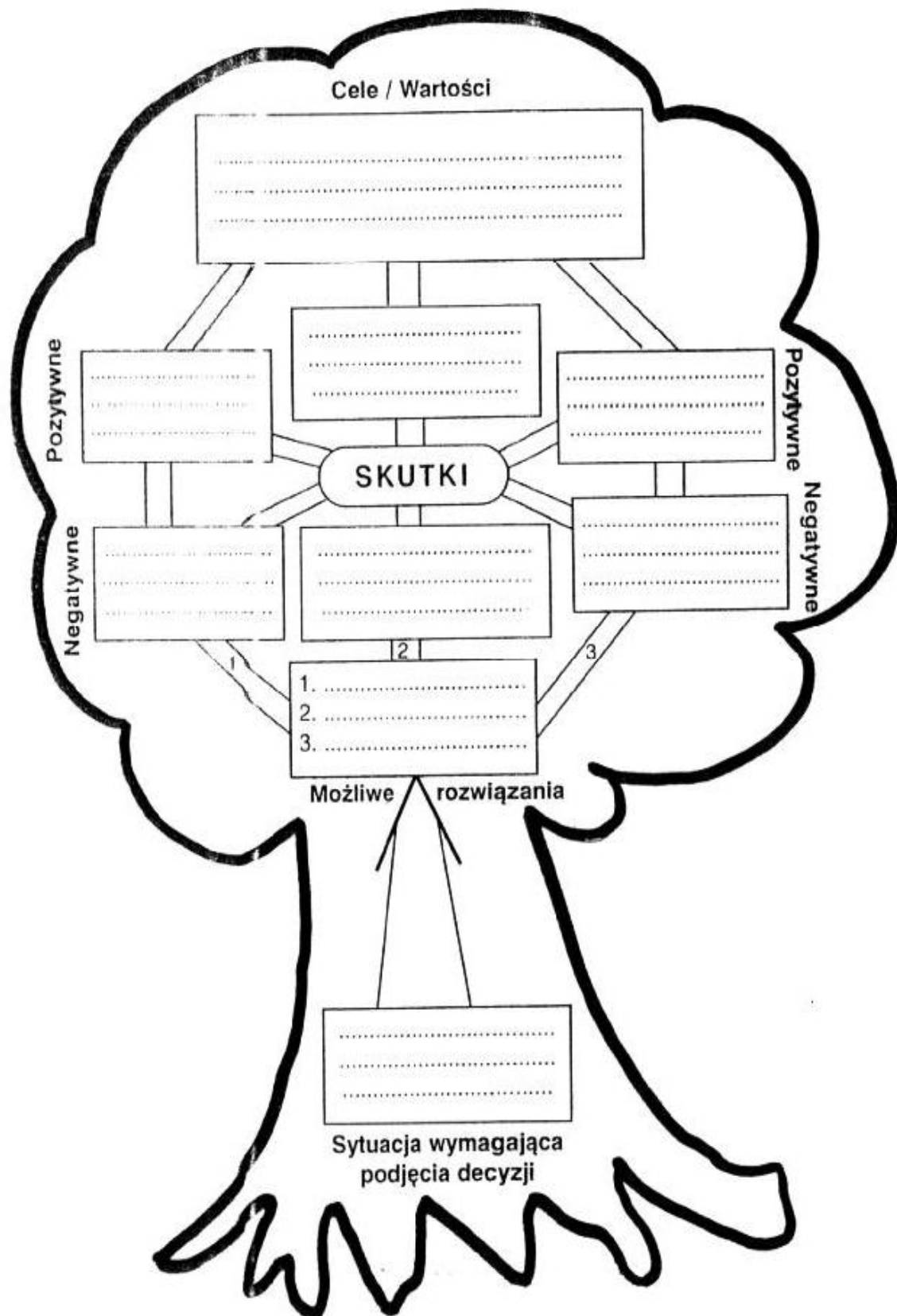
Materiały pomocnicze: fragmenty konstytucji RP z 1997 r., karty pracy z „drzewkiem decyzyjnym”, „drzewko decyzyjne” narysowane na tablicy

Podstawowe pojęcia: samorząd, rada miasta (gminy), młodzieżowa rada miasta (gminy), Sejm Dzieci i Młodzieży, prawo wyborcze czynne, prawo wyborcze bierne, społeczeństwo obywatelskie, obywatelstwo unijne

Przebieg zajęć:

<i>Ogniwo lekcji</i>	<i>Czynności: N – nauczyciela, U - ucznia</i>
Czynności wstępne	N: wita się z klasą, sprawdza obecność, przedstawia temat lekcji, rekapitułuje wraz z uczniami osiągnięcia z poprzednich zajęć, przedstawia zasadnicze cele zajęć

<p>Wprowadzenie nowych treści kształcenia</p>	<p>Czy powinniśmy angażować się politycznie? N: rozdaje każdemu uczniowi kartę pracy nr 1 z „drzewkiem decyzyjnym” i udziela instrukcji dotyczących sposobu uzupełniania karty; rysuje na tablicy własne „drzewko”, które będzie uzupełniał równoległe z uczniami; U: wpisują w odpowiednim miejscu pytanie rozważane na zajęciach: „Czy powinniśmy angażować się politycznie”; podają argumenty za i przeciw, wskazują możliwe skutki podjętej przez obywatela decyzji, a także realizowane wartości; czytają fragmenty konstytucji RP, na podstawie których wskazują granice wiekowe prawa wyborczego biernego w Polsce N: naprowadza uczniów na zagadnienia związane z samorządem szkolnym i klasowym, Sejmem Dzieci i Młodzieży, wyborami, prawem wyborczym czynnym i biernym, obywatelstwem unijnym i społeczeństwem obywatelskim; w przypadku niepoprawnych odpowiedzi i wyjaśnień uczniów – koryguje i uzupełnia podane przez nich informacje</p>
<p>Rekapitulacja i czynności końcowe</p>	<p>N: dokonuje podsumowania zajęć i wymienia wnioski wyływające z zajęć; żegna się z uczniami</p>

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku

Art. 99.

1. Wybrany do Sejmu może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat.
2. Wybrany do Senatu może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat.
3. Wybraną do Sejmu lub do Senatu nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 7

DZIECI – SKRZYDŁAMI CZŁOWIEKA

Cele operacyjne:

Uczeń:

- interpretuje przysłowie arabskie, że „dzieci są skrzydłami człowieka” oraz wskazuje na jego związki z filozofią praw człowieka i praw dziecka,
- wskazuje wagę troski współczesnej cywilizacji o prawa dziecka z różnych powodów: kulturowych, religijnych, humanitarnych, demograficznych, aksjologicznych, pragmatycznych,
- wymienia wskazówki Andrzeja Frycza Modrzewskiego w zakresie wychowywania dzieci,
- dostrzega różne poziomy troski o dzieci: socjalny i materialny, rekreacyjny, kulturalny, polityczno-prawny, naukowo-edukacyjny,
- przewiduje szanse na upowszechnienie obowiązującego ustawodawstwa chroniącego prawa dziecka w państwach, w których nadal dochodzi do ich łamania.

Czas trwania zajęć: 45 minut

Formy pracy: zbiorowa, indywidualna

Metody pracy: burza mózgów, pogadanka, praca z kartami pracy, praca z tekstem źródłowym

Materiały pomocnicze: karty pracy, tekst źródłowy

Podstawowe pojęcia: aksjologia, demografia, rekreacja, socjalizacja, resocjalizacja, konformizm, nonkonformizm

Przebieg zajęć:

Ogniwo lekcji	Czynności: N – nauczyciela, U - ucznia
Czynności wstępne	N: wita się z klasą, sprawdza obecność, przedstawia temat lekcji, rekapitułuje wraz z uczniami osiągnięcia z poprzednich zajęć, przedstawia zasadnicze cele zajęć
Wprowadzenie nowych treści kształcenia	Faza 1: Dzieci są skrzydłami człowieka N: zapisuje na tablicy przysłowie „Dzieci są skrzydłami człowieka” i prosi uczniów o wyjaśnienie tej metafory, zapisuje na tablicy intuicje i interpretacje uczniów U: na zasadzie burzy mózgów podają swoje intuicje,

	<p>wyjaśnienia i interpretacje przysłowia arabskiego, przepisują je do zeszytów</p>
	<p>Faza 2: Dlaczego prawa dziecka są takie ważne? N: rozdaje uczniom karty pracy U: na kartach pracy wypisują indywidualnie cele ochrony praw człowieka i w ten sposób odpowiadają na pytanie o przyczynę ważności praw dziecka; grupują przyczyny i cele na: kulturowe, religijne, humanitarne, demograficzne, aksjologiczne, pragmatyczne; podczas podawania na forum klasy własnych odpowiedzi definiują nowe pojęcia</p>
	<p>Faza 3: Jak troszczyć się o dzieci współcześnie? N: czyta głośno fragment z tekstu Andrzeja Frycza Modrzewskiego, przypomina uczniom krótko sylwetkę polskiego myśliciela i tytuł jego głównego dzieła; zadaje pytanie do tekstu U: charakteryzują, dlaczego – wg Frycza Modrzewskiego – tak ważna jest troska o dzieci N: pyta o przykłady współczesnych form troski o dzieci U: wymieniają współczesne formy troski o dzieci i porządkują je grupując na: socjalne i materialne, rekreacyjne, polityczno-prawne, naukowo-edukacyjne; wskazują kto i w jakim zakresie odpowiada za realizację poszczególnych zadań</p>
<p>Rekapitulacja i czynności końcowe</p>	<p>N: dokonuje podsumowania zajęć i wymienia wnioski wyływające z zajęć; przedstawia szanse na upowszechnienie praw człowieka we współczesnym świecie; podsumowuje cały cykl zajęć poświęconych prawom dziecka</p>

Andrzej Frycz Modrzewski
O NAPRAWIE RZECZYPOSPOLITEJ (fragment)

Rozdział VI

Jak trzeba się troszczyć o dobre wychowanie dzieci i młodzieży

Zacznijmy tedy to rozważanie od wieku dziecinnego, o którym właśnie wspomniałem, mianowicie, jakimi obyczajami i jakimi myślami trzeba go przepoić, aby stał się mocną podwaliną dla późniejszego uczciwego, nieskażonego i chwalebego żywota. Nic bowiem mocniej nie tkwi w duszy ludzi niż to, czego się przyzwyczaili od małości. Jeśli się im tedy zaszczerpi coś szkodliwego, gdy jeszcze młodzi i ulegli, tak w nich to na zawsze zostanie, jak gdybyś trucizną przepoił szczepionkę, która potem rozrośnie się w wielkie drzewo; owoce tego drzewa będą trujące dla spożywających i przekażą trujące właściwości nasionom, w niczym od nich nie lepszym. Niechże tedy rodzice mają w pamięci przy wychowaniu swego potomstwa obraz Chrystusa, który zganiwszy uczniów, że nie chcieli do niego dopuścić dzieci, tak rzekł: "Dopuszczcie dziatkom przyjść do mnie, albowiem ich jest królestwo boże. Zaprawdę mówię wam: ktokolwiek by nie przyjął królestwa bożego jako dzieciątka, nie wnijdzie do niego. I kładąc ręce na ich głowach, błogosławił je." Czyż z tych słów nie wynika jasno, jak Bóg troszczy się bardzo o dzieci? Bierze je przecież Chrystus w objęcia, modlitwą swą poleca je Ojcu niebieskiemu, do ich prostoty przyzywa wszystkich, którzy by chcieli wniść do królestwa niebieskiego.

Jakieżże tedy zbrodni dopuszczają się rodzice, którzy zaniedbują dobrego wychowania potomstwa zrodzonego przez siebie, a przeznaczonego do królestwa niebieskiego? Bo dla jakiejż to przyczyny boska ręka karze kapłana Elięgo wraz z dziećmi? Czy nie dlatego, że zaniedbał dobrego wychowania i kierowania nimi? Tym zaś, którzy gorszą swoje dzieci i są dla nich kamieniem obrazy, czyż nie lepiej by było, jak mówi Chrystus, by im przywiązano kamień młyński u szyi i potopiono ich w głębokościach morskich?

Źródło: A. Frycz Modrzewski, *O poprawie Rzeczypospolitej*, Piotrków Trybunalski 2003, Ks. I, rozdz. VI.